

ЕФЕКТИВНА КАМАТНА СТОПА

Исказивање у понуди укупних трошкова кредита кроз ефективну каматну стопу (ЕКС) показује укупну цену кредита и не значи да су трошкови наплаћени два пута (једнократно и кроз ануитете), већ омогућава кориснику да упореди истоврсне понуде различитих давалаца финансијских услуга.

Из образложења:

“Према утврђеном чињеничном стању тужилац је са туженом банком закључио два уговора о кредиту и то уговор закључен 22.04.2008. године, када му је одобрен кредит у износу од 80.000,00 динара, са трошковима кредита који су износили 1.600,00 динара односно 2% од вредности одобреног кредита, те је тужиоцу на рачун уплаћен износ од 78.277,00 динара. Други уговор је закључен 17.07.2014. године када је тужиоцу одобрен кредит у износу од 7.000 евра у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате, односно тужиоцу је уплаћен износ од 814.184,00 динара, након што је од одобреног износа кредита одузет износ од 140 евра (16.283,68 динара) на име трошкова обраде кредита који су такође износили 2% од одобреног износа кредита. Вештачењем од стране вештака економско-финансијске струке чија је ужа специјалност банкарство, утврђено је да су наведени износи на име трошкова обраде кредита само једном наплаћени, односно исти су укључени у ефективну каматну стопу што не значи да су наплаћени два пута (једнократно и кроз ануитете). Наиме, висина ануитета се обрачунава применом номиналне каматне стопе, а ефективна каматна стопа је искључиво информативног карактера и показује укупну цену кредита (номинална каматна стопа плус трошкови познати у моменту закључења уговора).

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања нижестепени судови су усвојили тужбени захтев, налазећи да су трошкови обраде кредита исказани кроз ефективну каматну стопу и само једном наплаћени али да су предметне одредбе уговора о кредиту ништаве јер тужилац приликом закључења оба уговора није информисан о којим трошковима је реч, односно банка није исказала врсту и структуру наведених трошкова, као и начин њиховог обрачуна који је везан за износ одобреног кредита. С обзиром да су по наведеним ништвим одредбама уговора плаћени предметни износи то тужилац има право на враћање датог по одредбама члана 210. и 214. Закона о облигационим односима.

По оцени Врховног касационог суда становиште нижестепених судова засновано је на погрешној примени материјалног права.

...Право банке да обрачунава одређене трошкове и накнаде банкарских услуга поводом закључења уговора о кредиту произилази из члана 43. Закона о банкама, којим је предвиђена могућност јединственог начина обрачуна и објављивања трошкова, камата и накнада банкарских услуга и то нарочито по основу депозитних и кредитних послова.

Ово право банке је регулисано и подзаконским актима и то Одлуком о јединственом начину обрачуна и објављивања ефективне каматне стопе на депозите и кредите („Службени гласник РС“ број 57/06 која се примењује од 01.10.2006. године) и која је важила у време закључења предметног уговора о кредиту од 22.04.2008. године.

Овом Одлуком се прописује јединствени начин обрачуна и објављивања трошкова, камата и накнада банкарских услуга и то нарочито на основу кредитних послова, као и ближи услови и начин обавештавања клијената банке (тачка 1. став 1). На основу одредаба тачке 5. ове Одлуке може се закључити да понуда банке која се односи на кредите треба да јасно и недвосмислено садржи следеће податке: податке који се укључују у обрачун ефективне каматне стопе (став 1. под 1) као и податке који се не укључују у обрачун ефективне каматне стопе (став 1. под 2). Наведени подаци треба да буду утврђени и исказани у понуди тако да клијента ниједног тренутка не доведу у заблуду што се тиче било ког елемента тих података (тачка 5. став 2) и достављени клијенту на начин прописан упутством из тачке 11. ове одлуке. (тачка 5. став 3). Поред тога по одредби тачке 7. став 2. наведене Одлуке, при закључивању уговора о кредиту банка уз уговор уручује клијенту један примерак плана отплате кредита, као и преглед битних елемената тог кредита који садржи податке који се укључују у обрачун ефективне каматне стопе, као и оне који се не укључују у тај обрачун. Подаци који се укључују у обрачун ефективне каматне стопе су: износ кредита, период отплате, номинална каматна стопа, ефективна каматна стопа, укупан износ камате која се плаћа у току коришћења кредита, укупан износ других трошкова које клијент треба да плати у току коришћења кредита и износ отплатне рате (тачка 7. став 2. Одлуке).

Имајући у виду утврђено чињенично стање, тужилац је као корисник кредита закључио уговор о кредиту са туженом дана 22.04.2008. године и као прилог уговора уз тужбу је достављен и образац Основних података о предметном кредиту од 21.04.2008. године. Како је у наведеном обрасцу Основних података о кредиту који је уручен тужиоцу дан пре закључења уговора исказана накнада од 1.600,00 динара, као податак о укупном износу накнада и других трошкова које клијент треба да плати у току одобравања и реализације уговора о кредиту, а који се укључују у обрачун ефективне каматне стопе, при чему је вештачењем утврђено да тај износ није наплаћен два пута већ једнократно, то супротно становишту нижестепених судова, у конкретном случају није изостало јасно и потпуно обавештавање корисника кредита пре закључења уговора у складу са Одлуком о јединственом начину обрачуна и објављивања ефективне каматне стопе на депозите и кредите („Службени гласник РС“ број 57/06). Банка сходно наведеним законским одредбама није била у обавези да исказује структуру ове накнаде нити од чега се састоји, односно да ли је реч о стварним трошковима који су реални и оправдани. Следом наведеног, уговорна одредба којом се корисник кредита сагласио да банка приликом исплате кредита задржи 2% од износа одобреног кредита на име трошкова обраде кредита, није противна основним начелима облигационог права, нити условима и начину обавештавања клијената банке, па како предметна одредба није ништава, тужилац неосновано потражује наплаћени новчани износ са законском затезном каматом на основу чл. 104. и 214. ЗОО.

Други уговор о кредиту, тужилац је закључио са туженом банком 17.07.2014. године, у време важења Одлуке о условима и начину обрачуна ефективне каматне стопе и изгледу и садржини образаца који се уручују кориснику („Службени гласник РС“ број 65/11), која је донета на основу одредаба Закона о заштити корисника финансијских услуга („Службени гласник РС“ бр. 36/11 и 139/14) који се примењује од 05.12.2011.

године, па тако и у конкретном случају. Одредбама овог закона прописана је обавеза банке о обавештавању корисника у предуговорној фази и заснована је на једном од основних начела заштите корисника (право корисника на информисање). Ово начело обухвата дужност банке да кориснику пружи информације и одговарајућа објашњења о условима који се односе на (између осталог) уговор о кредиту за који је показао интересовање (у даљем тексту: понуду), на начин који ће кориснику омогућити да упореди понуде различитих давалаца истих услуга и процени да ли ови услови одговарају његовим потребама и финансијској ситуацији, али који корисника ниједног тренутка неће довести у заблуду (члан 5. тачка 3. и члан 17. став 1. наведеног закона).

...Имајући у виду утврђено чињенично стање, тужилац је као корисник кредита закључио уговор о кредиту са туженом дана 17.07.2014. године и као прилог уговора уз тужбу је достављен и образац понуде (образац 1б – основни подаци о кредиту) који садржи трошкове кредита (поред осталог) и једнократну накнаду за одобравање у износу од 140 евра, односно 16.283,68 динара (процент једнократне накнаде 2%-фиксно). Како је вештачењем утврђено да су ови трошкови кредита укључени у обрачун ефективне каматне стопе и наплаћени само једном у наведеном износу, то није изостало обавештавање корисника кредита у предуговорној фази о свим трошковима и накнадама, односно врсти и висини свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита. Банка није била у обавези да исказује структуру ове накнаде нити од чега се састоји, као и због чега је везана процентуално за износ кредита. Следом наведеног, у конкретном случају уговорна одредба којом се корисник кредита сагласио да банка приликом исплате кредита задржи 2% од износа одобреног кредита на име трошкова обраде кредита, није противна основним начелима облигационог права, нити основним начелима заштите корисника финансијских услуга. Како предметна уговорна одредба није ништава, тужилац неосновано потражује наплаћени новчани износ са законском затезном каматом на основу чл. 104. и 214. ЗОО.”

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Рев 4909/2021 од 30.09.2021. године, утврђена на седници Грађанског одељења од 7.12.2021. године)